

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Дніпровський національний університет залізничного
транспорту імені ак. В. Лазаряна**

**Теоретичні та прикладні аспекти обліку,
оподаткування та аудиту в сучасних умовах
господарювання**

(колективна монографія)

Дніпро, 2019 рік

УДК 657.1
Т 34

Автори:

Матусевич О. О., Дзюба В. І., Божок Н. О., Бобиль В. В., Ломтєва І. М., Сначов М. П., Шило Л. А. Дронь М. А., Пікуліна О. В., Ляшко Д. Ю., Топоркова О. А.

Рецензенти:

Макаренко А. П. – доктор економічних наук, професор кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту Інженерного інституту Запорізького національного університету

Болгар Т. М. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування Університету імені Альфреда Нобеля

Гненний О. М. – доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри економіки та менеджменту Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

Рекомендовано до друку вченою радою Дніпровського національного університету залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна (протокол №11 від 27 травня 2019 року)

Головний редактор: **Бобиль В. В.**, доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедрою обліку і оподаткування Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

Т 34 Теоретичні та прикладні аспекти обліку, оподаткування та аудиту в сучасних умовах господарювання: колективна монографія [Текст] / під заг. ред В. В. Бобиля. – Дніпр. нац. ун-т залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна, Дніпро, 2019. – 120 с.

ISBN 978-617-645-357-4

У монографії досліджуються теоретико-економічні, організаційні та прикладні основи формування інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту у різних галузях економіки.

Теоретичною і методологічною базою наведених в монографії досліджень є наукові концепції і теоретичні розробки провідних вітчизняних і закордонних вчених в галузі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, а також чинне законодавство, нормативно-правові акти з питань господарської діяльності, обліку, оподаткування та аудиту, в тому числі результати досліджень міжнародних професійних організацій бухгалтерів та аудиторів. Монографія розрахована на широке коло вітчизняних фахівців, науковців, державних службовців у сфері бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, студентів, аспірантів та викладачів, що цікавляться даною сферою.

УДК 657.1

© Матусевич О. О., Дзюба В. І., Божок Н. О., Бобиль В. В., Ломтєва І. М., Сначов М. П., Шило Л. А. Дронь М. А., Пікуліна О. В., Ляшко Д. Ю., Топоркова О. А.

© Дніпр. нац. ун-т залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна, 2019

РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

2.1 Організація управлінського обліку за центрами відповідальності банку

В умовах фінансової нестабільності значні переваги мають ті банки, в яких використовується управлінський облік як сукупність процедур планування, бюджетування, обліку, моніторингу та контролю. Для ефективного управління банком необхідно в оперативному режимі формувати певну управлінську звітність, яка допомагає здійснювати стратегічні та тактичні рішення щодо подальшого розвитку установи. Основним постачальником цієї інформації є управлінський облік, який виокремлюється як підсистема бухгалтерського обліку.

Управлінський облік доповнює базу фінансового обліку деталізованою інформацією про доходи, витрати, результати діяльності центрів відповідальності банку (ця інформація відображається у первинних документах, облікових регістрах, бюджетах, фінансових звітах).

Треба зазначити, що в існуючій нормативно-правовій базі України немає чіткого визначення категорії «управлінський облік». Наприклад, у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» під управлінським (внутрішньогосподарським) обліком розуміється «...система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством» [1].

У Положенні про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України говориться, що «управлінський облік ведеться банком для забезпечення внутрішніх потреб в інформації, виходячи зі специфіки та особливостей діяльності й структури управління». Там же дається наступне тлумачення управлінської звітності: «Управлінська звітність - це звітність, яка використовується керівником (правлінням банку) для планування, контролю та прийняття відповідних управлінських і економічних рішень. Метою управлінської звітності є надання можливості оперативно управляти банківськими ресурсами та оцінювати ризики» [2].

У Методичних рекомендаціях до організації процесу формування управлінської звітності в банках України стверджується: «Управлінський облік містить сукупність принципів, методик і процедур збору, оброблення і формування фінансової інформації про діяльність банку за об'єктами управління та складання звітності для забезпечення внутрішнього процесу прийняття керівництвом банку управлінських рішень» [3].

Узагальнивши вищерозглянуті визначення, ми пропонуємо під управлінським обліком розуміти інформаційну систему формування управлінської звітності, завдяки якій керівництво банку здатне приймати оперативні та стратегічні управлінські рішення щодо подальшого розвитку банківської установи.

Зазначимо, що управлінський облік значно відрізняється від податкового та фінансового обліків через наявність власної мети, об'єкту обліку, форм звітності, ступеня відкритості інформації тощо (див. табл.1)

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика видів обліку у банку

Ознака порівняння	Види обліку у банку		
	Податковий	Фінансовий	Управлінський
1	2	3	4
Регламентування	Регламентується податковим законодавством (у першу чергу Податковим кодексом України) та	Регламентується Положенням «Про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України» та іншими нормативними актами НБУ	Регламентується обліковою політикою банка

Продовження табл. 1

1	2	3	4
Мета	Надання інформації про повноту та своєчасність нарахування і сплати податків	Складання звітності з метою задоволення інформаційних потреб стейкхолдерів	Надання інформації для стратегічного та тактичного управління
Строки подання звітності	На вимогу фіскальних органів або у встановленні законодавством строки	На вимогу стейкхолдерів або у встановленні законодавством строки	Залежить від потреб управління
Ступінь відкритості інформації	Надається тільки фіскальним органам, але не є комерційною таємницею	Інформація відкрита, публічна	Інформація має конфіденційний характер
Користувачі інформації	Фіскальні органи	Внутрішні та зовнішні стейкхолдери	Обмежене коло працівників управлінського персоналу банку
Об'єкт обліку	База оподаткування	Банк в цілому	Центри відповідальності банку
Форми звітності	Декларації та розрахунки	Звіт про фінансовий стан; звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід; звіт про зміни капіталу; звіт про рух грошових коштів тощо	Звіти центрів відповідальності банку та звіт по управлінню, що надається у НБУ

Процес організації управлінського обліку у банку охоплює такі основні етапи, як планування; складання бюджетів; управління доходами і витратами, формування управлінської звітності і документообіг; моніторинг та контроль; корегування стратегічних цілей та бюджетів (див. рис. 1).

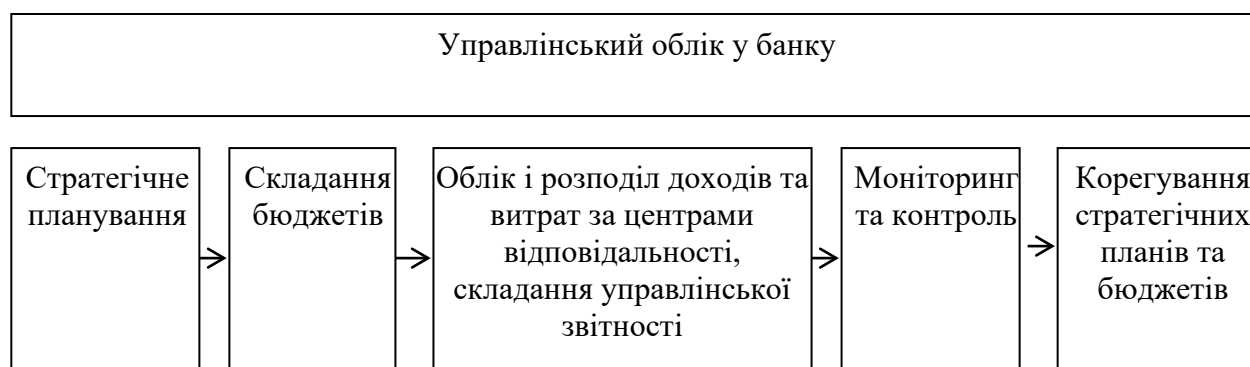

Рисунок 1 – Етапи управлінського обліку у банку

Впроваджувати управлінський облік доцільно за центрами відповідальності банку. В фінансовому обліку замість категорії «центри відповідальності» використовується інша - «операційні сегменти».

В Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України вказано, що операційний сегмент слід відображати окремо, якщо більша частина його доходу

створюється від банківської діяльності за межами сегмента й одночасно показники його діяльності відповідають одному з таких критеріїв:

- дохід за сегментом становить 10 % або більше від загального доходу (включаючи банківську діяльність у межах сегмента);
- його фінансовий результат (прибуток або збиток) становить не менше, ніж 10 % більшої з двох абсолютних величин – загальної суми прибутку або загальної суми збитку всіх сегментів;
- активи становлять 10 % або більше від загальних активів.

Зовнішній дохід всіх визначених звітних сегментів має становити не менше, ніж 75 % загального доходу банку або консолідованої групи. Якщо сукупний дохід визнаних звітних сегментів менший, то виокремлюються додаткові сегменти з метою досягнення зазначеного рівня доходу, навіть якщо такі додаткові сегменти не відповідатимуть зазначеним критеріям (10 % поріг).

Але запропоновані критерії виокремлення звітних сегментів не вирішують одне з головних завдань управлінського обліку у банку, а саме: ідентифікація, оцінка та управління фінансовими ризиками за бізнес-напрямами банківської установи.

З цієї причини, з позиції завдань управлінського обліку, доцільно використовувати категорію «центр відповідальності», під яким розуміється елемент банку (бізнес-напрямок), у межах якого встановлено особисту відповідальність його керівника за виконання запланованих економіко-фінансових показників діяльності (бюджету) та рівень ефективності управління фінансовими ризиками, які він контролює.

Основні центри відповідальності вказано в табл. 2

Таблиця 2 – Центри відповідальності банку

Назва центра відповідальності	Бізнес-напрями	Види фінансових ризиків
Казначейство	Оптимізація та регулювання грошових потоків банку, купівля та продаж валюти для клієнтів і власних потреб на міжбанківському ринку України, залучення та розміщення коштів на міжбанківському ринку України та міжнародних ринках	Ризик ліквідності, ринковий ризик
Управління корпоративного бізнесу (УКБ)	Надання клієнтам широкого спектру послуг із кредитування, за операціями з векселями, залучення коштів юридичних осіб	Кредитний, ринковий ризик
Управління індивідуального бізнесу (УІБ)	Продаж банківських продуктів індивідуальним клієнтам банку, оптимізація вартості послуг для фізичних осіб	Кредитний, ринковий ризик
Управління цінними паперами (інвестиційний бізнес) (УЦП)	Емісія власних цінних паперів, організація купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів, здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені, андерайтинг, інвестування у статутні фонди та цінні папери юридичних осіб, довірче управління коштами та цінними паперами за договорами з юридичними та фізичними особами	Ринковий ризик
Філіали	Основним напрямками діяльності є банківські операції, визначені письмовим дозволом у межах наданих повноважень	Кредитний, ринковий, ризик ліквідності

Облік доходів та витрат за центрами відповідальності ведеться на рахунках класу 8 «Управлінський облік» (ці рахунки кореспондують тільки між собою). Залишки за рахунками класу 8 «Управлінський облік» не враховуються під час складання фінансової звітності банку.

За центрами відповідальності банку доцільно обліковувати окремо доходи і витрати, які пов'язані зі взаємодією з зовнішніми стейкхолдерами, та доходи і витрати, що пов'язані із

внутрішнім перерозподілом ресурсів за трансфертними цінами. Крім того, пропонуємо відображати належність доходів чи витрат за трьома видами діяльності банку [3]:

1. Комерційна діяльність, до якої належать:

- пасивні комерційні операції банку із залучення коштів від клієнтів з первісною метою утримування таких коштів до остаточного їх повернення власнику (до погашення): залучення депозитів до строку погашення; фінансовий лізинг; випуск боргових цінних паперів власної емісії з метою продажу клієнтам;

- активні комерційні операції банку з розміщення коштів з метою утримування до погашення чи анулювання або з метою довгострокового інвестування: видача кредитів та їх утримування до строку погашення; розміщення депозитів з метою отримання доходу; лізинг; операції з цінними паперами в портфелі до погашення;

- операції з надання послуг, що безпосередньо не пов'язані з торговою діяльністю та діяльністю з управління активами і пасивами: розрахунково-касове обслуговування; кредитне обслуговування, надання, отримання та обслуговування кредитних ліній; довірче обслуговування; консультаційні послуги, пов'язані з комерційною діяльністю, тощо.

2. Торгова діяльність, до якої належать:

- торгівля іноземною валютою;
- торгівля на грошовому ринку (арбітраж);
- торгівля цінними паперами з метою отримання прибутку від короткотермінових коливань ціни або дилерської маржі тощо.

3. Діяльність з управління активами і пасивами, до якої належать:

- операції на грошовому ринку для управління ліквідністю (надання та отримання міжбанківських кредитів; операції з Національним банком щодо регулювання ліквідності шляхом рефінансування, депозитних та інших операцій);

- купівля-продаж цінних паперів у торговому портфелі та портфелі на продаж для управління ліквідністю;

- операції з хеджування процентних, валютних та інших ринкових ризиків комерційної діяльності;

- довгострокові вкладення в дочірні та асоційовані компанії;

- операції з власними акціями;

- операції з борговими цінними паперами власної емісії з метою управління довгостроковою ліквідністю;

- залучення коштів на умовах субординованого боргу тощо.

Деталізований облік за вищевказаними видами діяльності надасть можливість більш повно оцінювати ефективність діяльності конкретного центру відповідальності банку.

Як зазначалося раніше, розподіл фінансових ресурсів між центрами відповідальності здійснюється за допомогою трансфертної ціни, яка також є одним з інструментів управлінського обліку.

У методичних рекомендаціях НБУ зазначено, що «трансфертна ціна – це внутрішня ставка, що встановлюється з урахуванням ринкових індикаторів та використовується для розподілу доходів та витрат між напрямками управління у системі одного банку» [3].

З цього визначення виводяться основні завдання трансфертного ціноутворення, а саме:

- розрахунок та оцінка ефективності діяльності за центрами відповідальності, виходячи з фактичної вартості та прибутковості залучених та розміщених ресурсів;

- управління поточною ліквідністю банку та ринковим ризиком;

- оптимізація джерел фінансування активних операцій у центрах відповідальності банку.

У процесі діяльності банківської установи центри відповідальності продають свої нетто-пасиви і купують нетто-активи в казначействі для фінансування своїх активних операцій. Казначейство регулює фінансові потоки в межах банку і визначає трансфертні ціни на покупку-продаж фінансових ресурсів. При відсутності власних ресурсів казначейство здобуває їх на міжбанківському ринку, при надлишку – продає.

Трансфертні ціни залучення та розміщення ресурсів розраховуються казначейством у момент купівлі–продажу ресурсів з урахуванням цілей управління ліквідністю (див. рис. 2).

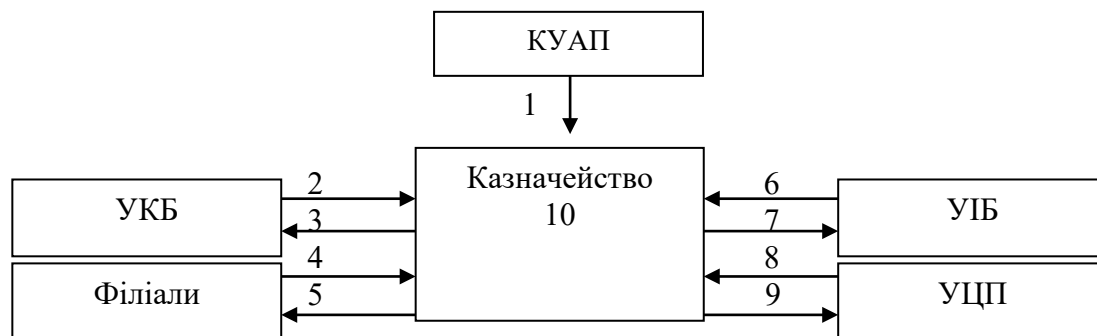

Рисунок 2 – Механізм перерозподілу фінансових ресурсів між центрами відповідальності банку

Примітка: 1– встановлення граничних розмірів маржі; 2 – продаж строкових пасивів юридичних осіб та коштів на розрахункових і поточних рахунках; 3 – купівля ресурсів для кредитування корпоративних клієнтів; 4 – продаж депозитів; 5 – покупка фінансування для проведення активних операцій; 6 – продаж депозитів фізичних осіб, залишків на карткових рахунках; 7 – купівля ресурсів для кредитування фізичних осіб; 8 – продаж ресурсів від реалізації чи розміщення цінних паперів; 9 – покупка фондів для інвестування в цінні папери; 10 – покупка-продаж ресурсів за трансфертними цінами.

Центри відповідальності, що залучають ресурси (наприклад, філіали), отримують прибуток, якщо доходи за продані казначейству ресурси перевищують витрати центру із залучення цих ресурсів (обслуговування депозитів) та їх накладні витрати.

Центри відповідальності, що розміщують ресурси (наприклад, УКБ), мають прибуток у тому випадку, якщо доходи від активних операцій покривають видатки центру, у тому числі і плату за отримані від казначейства ресурси. Так, прибуток УКБ визначається як дохід за наданими кредитами плюс трансферні ціни за строковими і поточними рахунками юридичних осіб, за винятком трансферних цін з фінансування кредитів і фактичних витрат центру відповідальності.

Казначейство отримує прибуток від перерозподілу ресурсів у тому випадку, коли трансфертні ціни з фінансування активних операцій банку перевищують трансферні ціни залучення ресурсів і покривають власні витрати.

Як зазначалося раніше, організація управлінського обліку за центрами відповідальності неможлива без етапів стратегічного планування та складання бюджетів.

Рисунок 3 – Управлінський облік: етапи стратегічного планування та складання бюджетів

Примітка: 1. Складання стратегічного плану Правлінням банку, затвердження і контроль за виконанням закріплюється за членами Ради банку. 2. На основі стратегічного плану розробка бюджетів Бюджетним комітетом банку. 3. Виконання бюджету начальниками центрів

відповідальності. 4. Пропозиції щодо корегування стратегічних планів та бюджетів, звіт про виконання бюджетів перед Бюджетним комітетом. 5. Пропозиції щодо корегування стратегічного плану і звіт про його виконання членами Правління та Ради банку.

Стратегічне планування – це процес визначення основних цілей і стратегії діяльності банку в умовах відповідного ринку [3].

Питаннями стратегічного планування займається вище керівництво банку (члени Ради банку та Правління). Одночасно для підвищення ефективності планування потрібно враховувати пропозиції керівників центрів відповідальності банку.

Стратегічне планування в банківській діяльності має низку особливостей, а саме:

1. Основний акцент робиться на планування власних ресурсів, операцій із залучення й розміщення коштів.

2. У зв'язку з тим, що банк є активним учасником роботи підприємств різних галузей економіки і форм власності, суттєвого значення набувають планування і прогнозування діяльності контрагентів і клієнтів банку в частині видачі кредитів, залучення ресурсів тощо.

3. Встановлення НБУ обов'язкових економічних нормативів призводить до необхідності врахування цих нормативів при складанні стратегічних планів.

У кожному банку стратегічний план має особливості, обумовлені характером і специфікою його діяльності. Здебільшого випадків стратегічний план має такі складові:

1. Аналіз конкурентного середовища (такий аналіз є необхідним для визначення частки ринку, яку банк прагне утримати або завоювати).

2. Позиціонування банку. Позиціонування має на меті презентування ринкового сегмента, у якому банк має намір працювати. Наприклад, банк може позиціонувати себе як універсальну фінансово-кредитну установу, пріоритетним напрямком якої є фінансова підтримка національного виробника. Для зміцнення своїх конкурентних позицій банк приділяє особливу увагу залученню до обслуговування компаній різних галузей економіки України, розширенню асортименту і обсягу наданих послуг клієнтам банку, проведенню гнучкої політики встановлення тарифів на послуги банку, реалізації рекламної політики.

3. Swot-аналіз – це визначення переваг і недоліків конкретного банку. Наприклад, до переваг можна віднести репутацію банку як надійного партнера та основний кадровий склад, здатний забезпечити досягнення мети за всіма передбачуваними напрямками стратегічного розвитку. Конкурентним недоліком банку може бути недостатня клієнтська база, а також брак ресурсів для фінансування окремих видів банківських продуктів.

4. Стратегія. У стратегії визначаються декілька завдань, обумовлених місією, цілями, позиціонуванням банку та Swot-аналізом.

Наприклад, стратегічними завданнями можуть бути: 1) збільшення ресурсів банку; 2) удосконалення системи фінансового менеджменту; 3) збереження і поліпшення показників рентабельності; 4) підвищення рівня ефективності управління банківськими ризиками.

По кожному із цих завдань розглядаються напрямки діяльності, цільові орієнтири, вказуються терміни реалізації і центри відповідальності.

У табл. 3 наведено приклад визначення напрямків діяльності для вирішення стратегічного завдання – збільшення ресурсів банку.

Перешкодами у процесі формування та реалізації стратегічного плану можуть бути ситуації, коли топ-менеджери:

- повністю делегують функції планування керівникам центрів відповідальності банку;
- не можуть чітко і вчасно визначити довгочасні цілі банку;
- не обговорюють із керівниками центрів відповідальності стратегічні плани;
- ухвалюють спонтанні управлінські рішення, які суперечать стратегічним цілям розвитку банку.

Зазначимо, що стратегічний план має бути підкріплений відповідним бюджетним планом. Бюджетування – це виражена в цифрах стратегія банку (приблизний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації цілей та стратегії банку). Отже, бюджетування виступає у якості тактичного планування, під яким розуміється процес розроблення способів досягнення цілей та

шляхів реалізації певних середньо - і короткострокових завдань, сформульованих у стратегічному плані, кожної сфери діяльності банку [3].

Таблиця 3 – Напрямки діяльності для збільшення ресурсів банку

Напрямки діяльності	Пріоритетні завдання	Цільові орієнтири	Центри відповідальності банку
Залучення коштів фізичних осіб	Реструктуризація депозитів населення для забезпечення збалансованості залучення та розміщення коштів за строками	Підвищити частку внесків з фіксованими строками на 20–25%	УІБ
Залучення коштів юридичних осіб	Посилення позицій на ринку коштів юридичних осіб шляхом створення власної клієнтської бази; збільшення числа банківських продуктів	Підвищити частку внесків юридичних осіб на 5–10%	УКБ
Залучення коштів клієнтів на рахунки пластикових карт	Упровадження власних карткових продуктів у корпоративному секторі ринку. Прискорення розвитку мережі обслуговування пластикових карт в установах торгівлі на договірних умовах	Збільшити емісію пластикових карт на 10 %	

Існує п'ять основних принципів бюджетування у банку:

1. Узгодження цілей. Процес бюджетування розпочинається «знизу нагору». Як свідчить практика, керівники центрів відповідальності краще володіють ситуацією на ринку та зі свого боку забезпечують виконання бюджетних величин. Запропоновані бюджетні показники повинні узгоджуватися з топ-менеджерами банку (з членами Правління) відповідно до стратегічних цілей банку.

2. Встановлення пріоритету. Механізм бюджетування має забезпечувати використання фінансових ресурсів у найбільш вигідному напрямку.

3. Співпідпорядкованість. Кожний з центрів відповідальності банку планує і відповідає тільки за ті фінансові показники, на які він має вплив.

4. Сталість цілей. Встановлені базові показники принципово не змінюються протягом запланованого періоду.

5. Послідовність. Бюджет формується відповідно до облікової політики банку, що застосовується послідовно від одного звітного періоду до іншого.

Деякі банки для збільшення ефективності процесу бюджетування створюють бюджетний комітет (функціональний орган, що забезпечує розробку й узгодження бюджетів).

До функцій бюджетного комітету належать:

- вибір методів бюджетування;
- розробка бюджетів;
- ухвалення звітів щодо виконання бюджетів керівників центрів відповідальності;
- корегування бюджетних оцінок тощо.

Крім того, доцільно, щоб бюджетний комітет відповідав за складання та подання Звіту про управління до НБУ. У відповідності до чинного законодавства цей звіт подається разом із річною фінансовою звітністю та повинен доповнювати фінансову звітність інформацією про поточні, минулі та майбутні події, що допоможе оцінити результати діяльності банку та дії його керівництва відповідно до заявлених стратегічних планів [4].

Звіт містить аналіз економічних, екологічних та соціальних аспектів діяльності банку, їх зміни протягом звітного періоду та вплив у майбутньому на діяльність банку чи можливість спричинення ризиків (банки, у яких на звітну дату середня кількість працюючих перевищує 500

осіб, крім названих аспектів, зобов'язані розкрити питання зайнятості, поваги до прав людини, боротьби з корупцією) [4].

Незважаючи на те, що банк самостійно визначає формат інформації у звіті про управління, у ньому повинна відображатися інформація про:

1) характер бізнесу (опис зовнішнього середовища, в якому здійснює діяльність банк, інформація щодо керівників та посадових осіб, наявність структурних підрозділів, інформація про придбання акцій, короткий опис діючої бізнес-моделі, основні продукти та послуги, отримані винагороди за звітний період);

2) цілі керівництва та стратегії досягнення цих цілей (інформація щодо пріоритетів дій для досягнення результатів, критерії вимірювання успіху та оцінювання досягнень, суттєві зміни в цілях та досягненнях за звітний період, висвітлення діяльності у сфері досліджень і розроблень);

3) ресурси, ризики та відносини:

– ключові фінансові та нефінансові ресурси, їх використання для досягнення цілей (структура капіталу, фінансові механізми, ліквідність, грошові потоки, а також людські ресурси, інтелектуальний капітал, технологічні ресурси);

– систему управління ризиками, стратегію та політику управління ризиками, суттєві види ризиків, їх зміни та плани їх пом'якшення. Опис суттєвих видів ризиків має охоплювати як негативні наслідки, так і потенційні можливості;

– відносини з акціонерами та пов'язаними особами, вплив цих відносин на результат діяльності та здійснення управління ними;

4) результати діяльності та перспективи подальшого розвитку (фінансові та нефінансові показники, що дають можливість зрозуміти основні тенденції та чинники, що впливають на бізнес, результати діяльності банку, їх зв'язок із цілями керівництва та стратегіями для досягнення цих цілей, аналіз значних змін у фінансовому стані, ліквідності та результатах діяльності, причини змін показників протягом звітного періоду, намір реалізації стратегії банку в довгостроковій перспективі);

5) ключові показники діяльності (показники ефективності, які використовує керівництво для оцінки результатів діяльності банку відповідно до встановлених цілей, аналіз значних змін у фінансовому стані, ліквідності та результатах діяльності порівняно із цільовими показниками, їх зміни протягом звітного періоду) [4].

Крім того, бюджетний комітет входить у систему супроводження, під якою розуміється процес слідування за виконанням бюджетів та стратегічних планів. Моніторинг та контроль здійснюється завдяки управлінським звітам керівників центрів відповідальності банку, колегіальних органів (комітети) та відділу внутрішнього аудиту.

Періодичність внутрішньобанківської інформації за системою супроводження надана в табл. 4

Таблиця 4 – Періодичність внутрішньобанківської інформації за системою супроводження

Колегіальні органи та підрозділи, які надають інформацію	Колегіальні органи та підрозділи, які розглядають інформацію				
	Рада банку	Правління	Бюджетний комітет	КУАП	Кредитний комітет
1	2	3	4	5	6
Правління	Щорічно або на запит	—	—	—	—
КУАП	—	Щоквартально або на запит	—	—	—
Кредитний комітет	—	Щоквартально або на запит	—	—	—
Бюджетний комітет	Щорічно або на запит	Щоквартально або на запит	—	—	—

Продовження табл. 4

1	2	3	4	5	6
Відділ внутрішнього аудиту	Щорічно або на запит	—	—	—	—
Центри відповідальності банку	—	—	Щомісячно або на запит	Щомісячно або на запит	Щомісячно або на запит

Таким чином, можна зробити висновок, що запровадження управлінського обліку в банківську практику значною мірою визначається потребою встановлення вкладу кожного центру відповідальності у розвиток банківської установи.

Управлінський облік дозволяє одержати необхідну інформацію для визначення пріоритетів діяльності банку і планування подальшої його роботи. Управлінська звітність є базою стратегічного планування та бюджетування.

Результатом упровадження ефективної системи управлінського обліку є зменшення фінансових ризиків, оптимізація продуктового ряду, підвищення прибутковості та конкурентоспроможності банку.

Література до підрозділу 2.1

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996–XIV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. – Назва з екрану
2. Про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України [Електронний ресурс] : Постанова правління Національного банку України № 75 від 04.07.2018 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0075500-18?find=1&text=%F3%EF%F0%E0%E2%EB%B3%ED%F1%FC%EA%E0#w11>
3. Методичні рекомендації до організації процесу формування управлінської звітності в банках України [Електронний ресурс] : Постанова НБУ від 06 вересня 2007 № 324. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0324500-07>. – Назва з екрану.
4. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 24.10.2011 р. № 373. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>. – Назва з екрану.
5. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 07.12. 2000 р. № 2121-III. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>. – Назва з екрану
6. Бобиль В. В. Фінансові ризики банків: теорія та практика управління в умовах кризи [Текст] : монографія / В. В. Бобиль – Дн-вськ :Дніпропетр. нац. ун-т залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна, 2016.
7. Бобиль В. В. Трансфертне ціноутворення в системі управлінського обліку сучасного банку [Текст] / В. В. Бобиль // Банківська справа. – Київ. – 2007. – № (77).– С. 38–46.
8. Бобиль В. В. Управлінський облік як елемент управління банківськими ризиками [Текст] / В. В. Бобиль // Економіка, фінанси, право. – 2011. – № 3. – С. 18–23.
9. Андренко О. А. Механізм формування облікової політики банків [Текст] / О. А. Андренко, О. С. Мордовцев // Комунальне господарство міст. – 2017. - випуск 138. – С. 57-62.
10. Нездойминого О. Є. Управлінські інформаційні системи в обліку банківських установ [Електронний ресурс] : О. Є. Нездойминого // Економіка і суспільство. – 2018.- випуск 18. - Режим доступу : http://economyandsociety.in.ua/journal/18_ukr/136.pdf. – Назва з екрану
11. Жук В. М. Концептуальні засади розвитку управлінського обліку [Текст] / В. М. Жук // Стратегія розвитку України. – 2009. – № 1. – С. 437–441.
12. Чупріна Л. В. Управлінський облік в сучасному менеджменті підприємства [Текст] / Л. В. Чупріна // Вісник НТУ «ХПІ». – 2014. – № 34 (1077). – С. 154–158.

13. Кротокова Е. В. Методологические различия бухгалтерского, налогового и управленческого учета [Электронный ресурс] / Е. В. Кротокова, Т. Н. Трунина. – Режим доступа : http://gaap.ru/articles/metodologicheskie_razlichiya_bukh. – Название с экрана
14. Писаренко Т. М. Управлінський облік: сутність, зміст та принципи ведення [Текст] / Т. М. Писаренко, Н. А. Букало // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький, 2010. – Т. 2, № 1 (147). – С. 136–140.
15. Управлінський облік : навч. посібник [Текст] / О. О. Гончаренко, Т. В. Давидюк, А. О. Саяк, Н. В. Рогова. – К.: УБС НБУ, 2014. – 415 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ КОЛЕКТИВНОЇ МОНОГРАФІЇ

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЇ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

- 1.1 Організація бухгалтерського обліку на залізничному транспорті та особливості управління змінами**
Матусевич Олексій Олександрович, кандидат економічних наук, доцент кафедри «Облік і оподаткування», Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна
- 1.2 Доходи, витрати і фінансові результати на залізничному транспорті: формування, визнання, оцінка та облік**
Дзюба Володимир Іванович, старший викладач кафедри «Облік і оподаткування», Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна
- 1.3 Інвестиційна нерухомість як специфічний обліковий об'єкт**
Божок Наталія Олексіївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри «Облік і оподаткування», Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна

РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

- 2.1 Організація управлінського обліку за центрами відповідальності банку**
Бобиль Володимир Володимирович, доктор економічних наук, завідувач кафедри «Облік і оподаткування», Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна
- 2.2 Стратегічні аспекти управлінського обліку на залізничному транспорті**
Ломтева Ірина Миколаївна, асистент кафедри «Облік і оподаткування», Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна
- 2.3 Організація обліку відповідальності на залізничному транспорті України**
Сначов Микола Павлович, кандидат технічних наук, доцент кафедри «Облік і оподаткування», Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ АУДИТУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

- 3.1 Концептуальна основа аудиту фінансової звітності в контексті гармонізації нормативно-правового забезпечення**
Шило Лілія Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри «Облік і оподаткування», Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна
- 3.2 Аудит визначення розміру кредитного ризику за кредитними операціями банку**
Дронь Марина Анатоліївна, аспірантка кафедри «Облік і оподаткування», Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна

РОЗДІЛ 4. ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

- 4.1 Проблематика планування та зниження податкового навантаження в Україні**
Пікуліна Олена Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри «Облік і оподаткування», Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна
- 4.2 Детермінанти режимів спеціального оподаткування суб'єктів господарювання в умовах трансформаційних змін**
Ляшко Дмитро Юрійович, кандидат економічних наук, доцент кафедри «Облік і оподаткування», Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна
- 4.3 Оподаткування підприємств та організація облікового процесу розрахунків за податками**
Топоркова Олена Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри «Облік і оподаткування», Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЇ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	5
1.1 Організація бухгалтерського обліку на залізничному транспорті та особливості управління змінами	5
1.2 Доходи, витрати і фінансові результати на залізничному транспорті: формування, визнання, оцінка та облік.....	15
1.3 Інвестиційна нерухомість як специфічний обліковий об'єкт	30
РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ	388
2.1 Організація управлінського обліку за центрами відповідальності банку.....	388
2.2 Стратегічні аспекти управлінського обліку на залізничному транспорті	477
2.3 Організація обліку відповідальності на залізничному транспорті України	59
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ АУДИТУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ	722
3.1 Концептуальна основа аудиту фінансової звітності в контексті гармонізації нормативно-правового забезпечення.....	722
3.2 Аудит визначення розміру кредитного ризику за кредитними операціями банку	86
РОЗДІЛ 4. ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	933
4.1 Проблематика планування та зниження податкового навантаження в Україні.....	933
4.2 Детермінанти режимів спеціального оподаткування суб'єктів господарювання в умовах трансформаційних змін.....	1000
4.3 Оподаткування підприємств та організація облікового процесу розрахунків за податками	1088
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ КОЛЕКТИВНОЇ МОНОГРАФІЇ	11818

Матусевич Олексій Олександрович, Дзюба Володимир Іванович, Божок Наталія Олексіївна,
Бобиль Володимир Володимирович, Ломтева Ірина Миколаївна, Сначов Микола Павлович,
Шило Лілія Анатоліївна, Дронь Марина Анатоліївна, Пікуліна Олена Вікторівна,
Ляшко Дмитро Юрійович, Топоркова Олена Анатоліївна

Теоретичні та прикладні аспекти обліку, оподаткування та аудиту в сучасних умовах
господарювання

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

Технічні редактори: Божок Н. О., к.е.н., Дніпровський національний університет
залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна
Топоркова О. А., к.е.н., доцент, Дніпровський національний
університет залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна
Головний редактор Бобиль В. В., д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім.
ак. В. Лазаряна

Матеріали подано в авторській редакції.
При повному або частковому відтворенні матеріалів даної монографії посилання на видання
обов'язкове

Підписано до друку

Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Ум. Друк. арк.

Тираж

Дніпровський національний університет
залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1315 від 31.03.2003 р.

Адреса видавництва та дільниці оперативної поліграфії:

49010, Дніпропетровськ, вул. Лазаряна, 2